

криміналістики Київського й Одеського університетів, Національною юридичною академією ім. Я. Мудрого.

Сьогодні не існує єдиного визначення, що таке криміналістика. Історія розвитку криміналістики дає можливість краще зрозуміти витoki, соціальну функцію та тенденції розвитку криміналістики. Пізніше аналогічні підрозділи виникають і на регіональному рівні.

Література

1. Біленчук П. Криміналістика та судове експертознавство на сучасному етапі розвитку. *Юридичний вісник України*. 2019. № 8. С. 10-11.

2. Біленчук П.Д., Обіход Т.В. Правове регулювання та національна програма України в галузі ядерної криміналістики. *Часопис Київського університету права*. 2016. № 1. С. 260–264.

3. Криміналістика: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / К.О. Чаплинський, О.В. Лускатов, І.В. Пиріг, В.М. Плетенець, Ю.А. Чаплинська. 2-е вид, перероб. і доп. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2017. 480 с.

УДК 343.13:343.98(043.2)

Джура В.В., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Пацеля Г.А., к.ю.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ОСОБИ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Питання ідентифікації особи при проведенні досудового розслідування залишається актуальним та доволі дискусійним. Всі кримінальні правопорушення вчиняються людьми, а отже ідентифікувати особу злочинця є ключовим питанням для об'єктивного прийняття рішення в кримінальному провадженні. Вчення про криміналістичну ідентифікацію займає важливе місце та відіграє провідну роль як у теорії криміналістики, так і на практиці. Дана наука виступає ідентифікаційним процесом, що здійснюється різними методами пізнання істини [2, с. 6]. Криміналістична ідентифікація - це процес встановлення тотожності конкретного матеріального об'єкта шляхом його виділення із певної сукупності об'єктів за неповторним комплексом ознак, які були відображені при обставинах, що пов'язані з кримінальним правопорушенням [1, с. 15]. Для викриття осіб, які вчинили злочин та встановлення їхньої особи застосовується криміналістична ідентифікація особи.

Важливе значення для досудового розслідування та розкриття

кримінального правопорушення має формування образу особи, яку потрібно встановити, характерні ознаки, які виділяють її з-поміж інших осіб. Встановлення особи людини в загальному розумінні - це встановлення окремої людини як індивідуума, що характеризується різними соціальними й фізичними ознаками, у тому числі соціальним становищем, характером, зовнішнім виглядом. Основними джерелами таких даних є відомості, отримані завдяки проведенню початкових слідчих (розшукових) дій (допит свідків, потерпілих, дослідження об'єктів слідової інформації тощо) [3, с. 141]. Разом з методами розпізнавання осіб вдосконалюються і методи злочинної діяльності – злочинці постійно намагаються змінити свої індивідуальні ознаки або залишити на місці події хибні сліди, аби спрямувати хід досудового розслідування в неправильному напрямку. Прикладами цього можуть слугувати численні спроби змінити ім'я, зовнішність або ж папілярні візерунки, зафіксовані в історії криміналістики. Досить поширеними є факти знищення або спотворення відбитків пальців на місці злочину, а також умисне підкидання предметів з чужими відбитками на місце події, залишення використаної зброї та розбризкування чужої крові (чи іншого біологічного матеріалу, придатного для дослідження ДНК, – наприклад, недопалків) на місці вчинення кримінального правопорушення, фальсифікація слідів голосу тощо.

Варто наголосити, що сьогодні методи фальсифікації отримали нові технологічні можливості. Своєрідною сенсацією 18.05.2002 на конференції з безпеки Міжнародного союзу телекомунікацій у Сеулі став виступ аспіранта університету м. Йокогами у галузі криптографії Цукуо Мацумото. Він представив доповідь, де описано створення двох ефективних технологій для виготовлення штучних папілярних візерунків, які ним застосовувались для обману сенсорів відбитків пальців рук, що використовуються в системах безпеки. Причому, незважаючи на очевидну простоту технологій, кількість вдалих спроб обману варіювалася від 76 до 100 відсотків. Більше того, у 2011 році на щорічних зборах учасників німецького співтовариства хакерів Chaos Computer Club (CCC) в Гамбурзі (Німеччина) представлено технологію, яка потенційно ставить під загрозу системи безпеки, що використовують для ідентифікації особи відбитки пальців рук. Співробітники німецького комп'ютерного журналу «с't» (Computertechnik) підтвердили ефективність цієї технології, за допомогою якої можна ввести в обману 11 найбільш поширених систем біометричної верифікації на основі розпізнавання не лише відбитків пальців рук, а й райдужної оболонки очей (за допомогою зображення на смартфоні). Подібне розслідування провели у 2013 році співробітники американського університету Clarkson, наочно продемонструвавши, що звичайні сканери відбитків пальців рук вдається обманути у 90% випадків, що є абсолютно

неприйнятною величиною з точки зору безпеки. Такі дії називають біометричною обфускацією (термін запозичений з комп'ютерного сленгу) тобто умисна спроба індивідумів замаскувати свою особистість шляхом штучної зміни своїх біометричних параметрів. Прикладами біометричної обфускації є зміна папілярних візерунків пальців, кольору райдужної оболонки ока за допомогою контактних лінз, рис обличчя за допомогою пластичних операцій. Загостренню цієї проблеми сприяє введення в Україні закордонних біометричних паспортів європейського зразка, в яких застосовуються для забезпечення безпеки відбитки пальців рук власника паспорта. Світовий досвід застосування біометричних технологій свідчить, що питання безпеки стають все більш актуальними [4, с. 104].

Можна дійти висновку, що у зв'язку зі стрімким розвитком електронних технологій, методи змінення та фальсифікації індивідуальних ознак особи стрімко еволюціонують. У свою чергу такі дії перешкоджають органам досудового розслідування ідентифікувати осіб, які вчинили кримінальне правопорушення та зрештою притягнути останніх до кримінальної відповідальності. Варто наголосити, що ідентифікація особи є ефективним засобом розслідування та запобігання кримінальних правопорушень. У зв'язку з цим, першочерговим завданням для науки і практики залишається постійне вдосконалення методів та систем даної криміналістичної діяльності.

Література

1. Іщенко А.В., Пясковський В.В., Самодін А.В., Черноус Ю.М. та ін. Криміналістика у питаннях і відповідях: навч. посіб. Київ, 2016. 118 с.
2. Заєць О.М. Криміналістика: Лекція до теми «Криміналістична ідентифікація і діагностика», 2016. 12 с.
3. Осипенко І.П., Гарига-Грихно М.М. Ідентифікація особи за ознаками зовнішності. *Криміналістичний вісник*. 2017. № 1(27). С. 141–147.
4. Ізотов Олександр. Ідентифікація особи при проведенні досудового розслідування. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2016. № 3. С. 102–109.